

แนวทางการบริหารสถานศึกษาตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของโรงเรียนในกลุ่มภาชีระพีพัฒน์
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยาเขต 1
GUIDELINES FOR EDUCATIONAL INSTITUTION ADMINISTRATION ACCORDING
TO THE FOUR PRINCIPLES OF SANGAHAVATTHU OF THE PHACHIRAPEEPHAT
SCHOOL GROUP UNDER THE OFFICE OF PHRA NAKHON SI AYUTTHAYA
PRIMARY EDUCATIONAL SERVICE AREA 1

^[1]ชนะศักดิ์ ลาภเวช Chanasak Lapwech ^[2]พระครูวิรุฬห์สุดคุณ PhrakhruWirunsuttakun
^[3]พระครูโสภาสนนทกิตติ PhrakhruOpatnontakitti
^[1] ^[2] ^[3]มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand
Corresponding Author E-mail: Chanasak_Lapwech@hotmail.com

Article Received: December 03, 2024. Revised: December 26, 2024. Accepted: December 27, 2024.

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาสภาพการบริหารสถานศึกษาของโรงเรียนในกลุ่มภาชีระพีพัฒน์ 2) เพื่อศึกษาวิธีการบริหารสถานศึกษาตามหลักสังคหวัตถุ 4 และ 3) เพื่อเสนอแนวทางในการบริหารสถานศึกษาตามหลักสังคหวัตถุ 4 เป็นการวิจัยแบบผสมวิธีโดยการวิจัยเชิงปริมาณใช้แบบสอบถามประชากรทั้งหมดในการวิจัยที่เป็นครูผู้สอน จำนวน 101 คน ทำการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติการวิจัย ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิจัยเชิงคุณภาพด้วยการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญจำนวน 5 คน ทำการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา ผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพการบริหารสถานศึกษาของโรงเรียนในกลุ่มภาชีระพีพัฒน์ ในภาพรวมมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด และรายด้านมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุดทั้ง 4 ด้าน คือ การบริหารงานวิชาการ การบริหารงานทั่วไป การบริหารงานบุคคล การบริหารงานงบประมาณ ตามลำดับ 2) วิธีการบริหารสถานศึกษาตามหลักสังคหวัตถุ 4 เป็นการนำหลักการบริหารสถานศึกษา 4 ด้าน ได้แก่ การบริหารงานวิชาการ การบริหารงานงบประมาณ การบริหารงานบุคคล การบริหารงานทั่วไป บูรณาการตามหลักสังคหวัตถุ 4 ได้แก่ ทาน (การให้) ปิยวาจา (พูดจาไพเราะ) อตถจริยา (ทำตนให้เป็นประโยชน์) สมานัตตตา (ทำตนให้เสมอต้นเสมอปลาย) เพื่อเป็นประโยชน์ต่อการบริหารโรงเรียนให้มีประสิทธิภาพ และ 3) แนวทางในการบริหารสถานศึกษาตามหลักสังคหวัตถุ 4 ประกอบด้วย (1) การบริหารงานวิชาการ ให้รู้จักให้อภัยในการทำงานร่วมกัน ให้ความช่วยเหลือแบ่งปัน ใช้คำพูดที่เกิดความรักความสามัคคี ปฏิบัติหน้าที่อย่างเคร่งครัด เป็นแบบอย่างที่ดี สร้างความเข้าใจการปรับเปลี่ยนโยกย้าย มอบหมายหน้าที่อย่างเป็นธรรม (2) การบริหารงานงบประมาณ ให้คำแนะนำการบริหารงานงบประมาณ การวางแผนงาน ร่วมมือกับบุคลากรในฝ่ายงบประมาณจัดทำระบบฐานข้อมูลสินทรัพย์ในสถานศึกษา ควบคุมการดำเนินงานการเงินตามกฎหมายเกณฑ์ (3) การบริหารงานบุคคล แบ่งปันความรู้ให้ครูบุคลากรอย่างดี ใช้คำพูดที่เหมาะสมและนุ่มนวลต่อครูและบุคลากร มอบหมายงานให้กับเวลาราชการร่วมกับครูและบุคลากรด้วยความเป็นธรรม รับฟังความเห็นของครูและบุคลากรอย่างเท่าเทียมกัน (4) การบริหารงานทั่วไป ส่งเสริมการพัฒนาเทคโนโลยีในการศึกษา ให้คำแนะนำและคำปรึกษาในการจัดทำนโยบาย

แผนพัฒนาการศึกษาของสถานศึกษา เป็นแบบอย่างในการวางแผน กำหนดนโยบายและแนวทางพัฒนาการศึกษา จัดทำป้ายประชาสัมพันธ์กิจกรรมโรงเรียนผ่านสื่อที่หลากหลาย

คำสำคัญ: การบริหารสถานศึกษา, หลักสังคหวัตถุ 4, โรงเรียนประถมศึกษา

ABSTRACT

This research aims to 1) study the school administration conditions of the schools in the Phachiraphiphat group, 2) study the school administration methods according to Four Saṅgahavatthu (bases of social solidarity), and 3) propose guidelines for school administration according to the four principles Saṅgahavatthu (bases of social solidarity). This research is a mixed-methods research. In part of quantitative research, using a questionnaire of the entire population of the research, consisting of 101 teachers. Data were analyzed using research statistics, including percentages, means, and standard deviations, and qualitative research by interviewing 5 key informants. Data were analyzed using content analysis. The research results found that 1) Overall, the school administration conditions of the schools in the Phachiraphiphat group had the highest opinions, and the opinions in each aspect were the highest in all 4 aspects, namely, academic administration, general administration, personnel administration, and budget administration, respectively. 2) The school administration method according to the Four Saṅgahavatthu principles was the application of the four school administration principles, namely, academic administration, budget administration, personnel administration, and general administration integrated according to the principles of the Four Saṅgahavatthu: (1) Dāna, giving (2) Piyavācākindly speech, (3) Atthacariyā, useful conduct, (4) Samānattatā, equality consisting in impartiality to be beneficial to the school administration for efficiency. 3) Guidelines for school administration according to the principles of the Four Saṅgahavatthu included (1) Academic administration: knowing how to forgive in working together, providing assistance, using words that creating love and unity, performing duties strictly, being a good example, creating understanding in adjustment and transfer, and assigning duties fairly. (2) Budget administration: providing advice on budget administration, planning, cooperating with personnel in the budget department to create a database of assets in the educational institution, and controlling financial operations according to the rules. (3) Personnel administration: sharing knowledge with teachers and personnel well, using appropriate and gentle words towards teachers and personnel, assigning work during official hours with teachers and personnel fairly, and listening to teachers and personnel's opinions equally. (4) General administration: promoting the development of educational technology, providing suggestions and consultation in the formulation of educational development policies and plans, and being a model in planning, setting educational development policies and guidelines, and creating signs to publicize school activities through various media.

Keywords: Educational Institution Administration, Four Principles of Saṅgahavatthu, Primary school

บทนำ

ปัจจุบันนี้แนวทางการบริหารการศึกษามีกระบวนการเรียนรู้เพื่อความเจริญงอกงามของ บุคคล และสังคม โดยการถ่ายทอดความรู้ การฝึก การสืบสานทางวัฒนธรรม การสร้างสรรค์จรรโลง ความก้าวหน้าทางการศึกษา การสร้างองค์ความรู้อันเกิดจากการจัดสภาพแวดล้อม สังคม การเรียนรู้ และปัจจัยเกื้อหนุนให้บุคคลเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต การสร้างกลยุทธ์ใหม่ในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้สามารถตอบสนองความต้องการของบุคคล สังคมไทย ให้ผู้เรียนมีศักยภาพในการแข่งขันและร่วมมืออย่างสร้างสรรค์ในสังคมโลก การศึกษาจึงต้องมุ่งเน้นให้ผู้เรียนได้ พัฒนาตนเอง ในการจัดการเรียนการสอนให้บรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ เป้าหมายของการจัดการศึกษา คือ การพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้ ความสามารถ ค่านิยม คุณธรรม จริยธรรม (สมชาย รัตนทองคำ, 2556)

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ได้กำหนดให้มีการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษาไปยังสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษา โดยกำหนดเป็นกรอบภารกิจในการบริหารจัดการ 4 ด้าน คือ การบริหารงานวิชาการ งานงบประมาณ งานบุคลากร และงานบริหารทั่วไป สำหรับสถานศึกษาเป็นหน่วยงานที่มีภารกิจและขอบข่ายงานเกี่ยวข้องกับผู้เรียนโดยตรง เพื่อให้เกิดคุณภาพและผลประโยชน์แก่ผู้เรียนอย่างสูงสุด ผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องรับผิดชอบการบริหารทุกฝ่ายอย่างมีประสิทธิภาพ ให้การสนับสนุน ส่งเสริม และติดตามการทำงานของครูผู้สอน เพื่อให้การเรียนการสอนบรรลุจุดประสงค์ของหลักสูตร และเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพมากที่สุด ผู้บริหารต้องทำการบริหารอย่างเป็นขั้นตอน เป็นผู้กำหนดแบบแผนวิธีการ และจัดลำดับขั้นตอนในการปฏิบัติงานให้ต่อเนื่องอย่างเป็นระบบ ซึ่งต้องอาศัยหลักคุณธรรมจริยธรรมในการบริหารเป็นเครื่องมือในการที่จะช่วยให้งานสำเร็จตามเป้าหมาย (กระทรวงศึกษาธิการ, 2545)

การบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารในทัศนะของพระพุทธศาสนา ผู้นำต้องเป็นคนดี และเก่งในสายตาประชาคมแล้วต้องอาศัยหลักพุทธธรรมในการสร้างคุณลักษณะภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาให้ เป็นคนที่ เป็นแบบอย่างของผู้ใต้บังคับบัญชา และชุมชน สังคม โดยมีหลักธรรมสำหรับผู้นำในสถานศึกษา ต้อง เก่งสองอย่างพร้อมๆ กันคือ การเก่งคน ประยุกต์ใช้กับภาวะผู้นำและการติดต่อสื่อสาร เพื่อเกื้อกูลกัน ผู้บริหาร การศึกษาควรรยึดหลักธรรมนี้เพื่อการครองใจคน ด้วยหลักสังคหัตถ์ 4 (พระครูโสภาสนนทกิตติ์ (ศักดิ์ แสงทอง), 2557) ซึ่งประกอบด้วย 1) ทาน คือการอนุเคราะห์ หรือสงเคราะห์ ช่วยเหลือซึ่งกันและกันตาม ฐานานุกรม 2) ปิยวาจา คือการพูดจาด้วยถ้อยคำที่ไพเราะอ่อนหวาน พูดในสิ่งที่เป็นประโยชน์ และ จริ่งใจ 3) อัตถจริยา คือการสงเคราะห์ทุกชนิด หรือการประพடுத்தในสิ่งที่เป็นประโยชน์แก่ผู้อื่น 4) สมานัตตตา คือการ เป็นผู้มีความสม่ำเสมอหรือมีความประพடுத்தเสมอด้านเสมอปลาย ปฏิบัติต่อคน อื่นอย่างเสมอภาควางตัวอย่าง เหมาะสมกับสถานภาพความเป็นอยู่ (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป. อ. ปยุตโต), 2552)

โรงเรียนในกลุ่มภาคีระพีพัฒน์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 มีภารกิจจัดการศึกษาเป็นไปตามพระราชบัญญัติการศึกษา ซึ่งมีประกอบด้วย 8 โรงเรียน ครู จำนวน 101 คน สภาพความพร้อมในโรงเรียนนั้นมีการจัดการศึกษาที่แตกต่างกัน ส่วนใหญ่มีปัญหาด้านการวางแผนอัตรากำลังคน การเสริมสร้างการปฏิบัติงานให้ปฏิบัติงานอย่างมีประสิทธิภาพมากที่สุด คุณภาพของบุคลากร จำนวนครูและบุคลากรไม่ครบตามเกณฑ์มาตรฐานที่กำหนด จึงทำให้มีผลกระทบถึงงานทางด้าน วิชาการ แต่ทั้งนี้ ล้วนส่งผลต่อการบริหารงานในด้านต่างๆของผู้บริหารทั้งสิ้น ซึ่งถือว่าเป็นกุญแจแห่งความสำเร็จที่ยั่งยืนต่อการปฏิบัติงาน ท่ามกลางความเปลี่ยนแปลง ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับผู้บริหารในโรงเรียนว่ามี ประสิทธิภาพเพียงใด โดยเฉพาะผู้บริหารมีคุณธรรมในการบริหารสถานศึกษาเพียงใด ความเคยชินในการ

ประพุดติติงามอย่างใดอย่างหนึ่ง ดังนั้น คุณธรรมสำหรับผู้บริหารเป็นคุณลักษณะที่เป็นความดีงามและความจริงที่มีอยู่ใน ตัวผู้บริหารและจะแสดงออกซึ่งพฤติกรรมหรือกระทำกิจกรรมจากสภาพจิตที่เป็นกุศลอันจะยังประโยชน์ให้กับตนเอง ผู้ผู้ใต้บังคับบัญชา นักเรียน เพื่อนร่วมงาน สถานศึกษาและ สังคมประเทศชาติ (แสงจันทร์งาม, 2550) ซึ่งหลักธรรมที่มีความเหมาะสมกับการบริหารงานของผู้บริหารนั้น คือ หลักสังคหวัตถุ ซึ่งเป็นหลักธรรมเบื้องต้นในการปกครองและดูแลคน เพื่อยึดเหนี่ยวจิตใจคนและกำกับดูแลความประพฤติของผู้ปฏิบัติให้อยู่ในทำนองคลองธรรม ความถูกต้องความโปร่งใส เป็นบุคคลที่น่าเคารพและนำความร่วมมือมาสู่ระบบการบริหารจัดการได้อย่างมีประสิทธิภาพ

จากความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาวิเคราะห์การนำหลักสังคหวัตถุ 4 มาใช้เพื่อหาแนวทางการบริหารสถานศึกษาตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของโรงเรียนในกลุ่มภาชีระพีพัฒนา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยาเขต 1 ซึ่งจะทำให้ทราบถึงผลของการบริหารสถานศึกษาตามหลักสังคหวัตถุ 4 มาประยุกต์ใช้ในการบริหารงานในสถานศึกษา รวมทั้งการศึกษาผลของการบริหารสถานศึกษาจากครุว่ามีปัญหาและอุปสรรคใดบ้าง เพื่อนำผลที่ได้จากการศึกษาไปเป็นแนวทางให้การบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษาอื่นๆ อีกทั้งจะได้นำไปประกอบการวางแผนพัฒนาประสิทธิภาพของการบริหารจัดการการศึกษา เพื่อเป็นประโยชน์ต่อการบริหารสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพ อันจะทำให้ผู้บริหารสถานศึกษาได้มีความสามารถในการบริหารสถานศึกษาที่ก้าวหน้าและยั่งยืนต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพการบริหารสถานศึกษาของโรงเรียนในกลุ่มภาชีระพีพัฒนา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยาเขต 1
2. เพื่อศึกษาวิธีการบริหารสถานศึกษาตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของโรงเรียนในกลุ่มภาชีระพีพัฒนา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยาเขต 1
3. เพื่อเสนอแนวทางในการบริหารสถานศึกษาตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของสถานศึกษาในกลุ่มโรงเรียนภาชีระพีพัฒนา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยาเขต 1

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี ระหว่างการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) และการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

1. ประชากร ได้แก่ ครู จำนวน 101 คน ที่อยู่ในกลุ่มโรงเรียนภาชีระพีพัฒนา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยาเขต 1 ได้แก่ ข้าราชการครู ครูอัตราจ้าง ครูพี่เลี้ยง ครูผู้ช่วย และใช้ประชากรทั้งหมดในการวิจัย
2. ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนในกลุ่มภาชีระพีพัฒนา อำเภอกาชาวี จังหวัดพระนครศรีอยุธยา จำนวน 5 ท่าน
3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

3.1 แบบสอบถาม โดยมีการสร้างแบบสอบถามดังนี้ 1) ศึกษาแนวคิดหลักการที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง 2) กำหนดกรอบแนวคิดในการสร้างเครื่องมือวิจัย 3) กำหนดวัตถุประสงค์ประสงค์ในการสร้างเครื่องมือวิจัยโดยขอคำชี้แนะจากอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ 4) สร้างเครื่องมือวิจัย 5) ปรับปรุงแก้ไขเครื่องมือ โดยนำแบบสอบถามที่ผ่านการตรวจสอบเบื้องต้นจากอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ไปให้ผู้เชี่ยวชาญ

จำนวน 5 คน (รายละเอียดในภาคผนวก) เพื่อตรวจสอบความถูกต้องตามเนื้อหา (Content Validity) และความชัดเจนของภาษา ด้วยการตรวจและประเมินดัชนีความสอดคล้องระดับ คือ เนื้อหาตรงกับวัตถุประสงค์หรือไม่แน่ใจ เนื้อหาไม่ตรงกับวัตถุประสงค์ โดยใช้สูตรในการคำนวณดัชนีความสอดคล้อง ตามวัตถุประสงค์ (Index of Item-Objective Congruence : IOC) ซึ่งถือเกณฑ์ IOC มากกว่า 0.8 จึงยอมรับว่าแบบสอบถามมีความสอดคล้องตรงกันวัตถุประสงค์ ซึ่งค่า IOC อยู่ระหว่าง 0.8 – 1.0 ถือได้ว่าแบบสอบถามได้รับการยอมรับจากผู้เชี่ยวชาญ และตรวจสอบความถูกต้องในการใช้ภาษา ความครอบคลุมในเนื้อหาและรูปแบบการพิมพ์ 6) นำความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญทั้ง 5 ท่านมาปรับปรุงแก้ไขแบบสอบถาม แล้วนำไปใช้ทดลอง (Try Out) จำนวน 30 ชุด เพื่อหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถามโดยคำนวณค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficients) ซึ่งมีค่าสัมประสิทธิ์ เท่ากับ .912 7) นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงเรียบร้อยแล้วไปเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อทำการวิจัย โดยแบบสอบถามแบ่งออกเป็น ดังนี้ ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับสถานภาพส่วนบุคคล ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพการบริหารสถานศึกษาของโรงเรียนในกลุ่มภาชีระพีพัฒนา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1

3.2 แบบสัมภาษณ์ เป็นแบบสัมภาษณ์แบบกึ่งมีโครงสร้างเพื่อศึกษาวิธีการบริหารสถานศึกษาตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของโรงเรียนในกลุ่มภาชีระพีพัฒนา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยาเขต 1

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 การวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อการวิเคราะห์ทางสังคมศาสตร์ โดยใช้ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

4.2 การวิเคราะห์ข้อมูลวิเคราะห์การสัมภาษณ์โดยการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา

สรุปผลการวิจัย

1. สภาพการบริหารสถานศึกษาของโรงเรียนในกลุ่มภาชีระพีพัฒนา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 ในภาพรวมมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด และรายด้านมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุดทั้ง 4 ด้าน คือ การบริหารงานวิชาการ การบริหารงานทั่วไป การบริหารงานบุคคล การบริหารงานงบประมาณ ตามลำดับ ดังในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 สภาพการบริหารสถานศึกษาของโรงเรียนในกลุ่มภาชีระพีพัฒนา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 ในภาพรวม

การบริหารสถานศึกษาของโรงเรียนในกลุ่มภาชีระพีพัฒนา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยาเขต 1	N = 101 คน ระดับความคิดเห็น			
	μ	σ	ระดับ	อันดับ
1. การบริหารงานวิชาการ	4.76	0.62	มากที่สุด	1
2. การบริหารงานงบประมาณ	4.70	0.54	มากที่สุด	4
3. การบริหารงานบุคคล	4.74	0.61	มากที่สุด	3
4. การบริหารงานทั่วไป	4.75	0.55	มากที่สุด	2
ภาพรวม	4.74	0.61	มากที่สุด	

2. วิธีการบริหารสถานศึกษาตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของโรงเรียนในกลุ่มภาคีระพีพัฒน์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยาเขต 1 เป็นการนำหลักการบริหารสถานศึกษา 4 ด้าน ได้แก่ การบริหารงานวิชาการ การบริหารงานงบประมาณ การบริหารงานบุคคล การบริหารงานทั่วไป บูรณาการตามหลักสังคหวัตถุ 4 ได้แก่ ทาน (การให้) ปิยวาจา (พูดจาไพเราะ) อตถจริยา (ทำตนให้เป็นประโยชน์) สมานัตตตา (ทำตนให้เสมอดันเสมอปลาย) เพื่อเป็นประโยชน์ต่อการบริหารโรงเรียนให้มีประสิทธิภาพ ดังนี้

2.1 ด้านทาน ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาควรให้ความรู้จักรการให้อภัยอยู่เสมอ เมื่อเกิดข้อผิดพลาดในโรงเรียนและการทำงานร่วมกัน โดยควรให้ความช่วยเหลือและแบ่งปันในเรื่องของอุปกรณ์เครื่องมือในการปฏิบัติงานของผู้ใต้บังคับบัญชา นอกจากนี้ ผู้บริหารควรเปิดโอกาสให้บุคลากรได้ปรับปรุงวิธีการทำงานอย่างยืดหยุ่นตามสถานการณ์รวมทั้งให้คำปรึกษาแก่ผู้ใต้บังคับบัญชาอย่างเหมาะสมในต่างงบประมาณ ผู้บริหารควรสร้างความยืดหยุ่นของนโยบายและเปิดโอกาสให้ผู้ใต้บังคับบัญชาร่วมวางแผนบริหารงบประมาณ พร้อมรับฟังความคิดเห็นอย่างเสมอภาค นอกจากนี้ ผู้บริหารควรจัดให้มีการพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้ความสามารถในด้านการบริหารงบประมาณ และส่งเสริมให้มีการใช้ทรัพย์สินที่มีอยู่ให้คุ้มค่าและเกิดประโยชน์สูงสุด ในส่วนของบุคลากร ผู้บริหารควรส่งเสริมให้บุคลากรมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนการตรวจสอบติดตาม และป้องกันความเสี่ยงสำหรับโครงการที่มีความเสี่ยงสูง รวมทั้งสนับสนุนการพัฒนาศักยภาพของบุคลากร พร้อมเปิดโอกาสให้มีส่วนร่วมในการจัดระบบฐานข้อมูลของสถานศึกษา และการพัฒนาเทคโนโลยีทางการศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษาควรแสดงความเสียสละทั้งด้านเวลา ความรู้ และทรัพย์สิน เพื่อประโยชน์ของครูและบุคลากร โดยให้คำปรึกษาแนะนำได้ทุกเรื่องทั้งในและนอกเวลาราชการ

2.2 ด้านปิยวาจา ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษานับเป็นบุคลากรที่มีความสำคัญอย่างมากต่อการดำเนินงานของสถานศึกษา การใช้คำพูดและการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพจึงเป็นหัวใจสำคัญในการบริหารจัดการสถานศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษาควรใช้คำพูดที่ก่อให้เกิดความรัก ความสามัคคี และการให้กำลังใจ ส่งเสริมความเป็นกัลยาณมิตรกับผู้ใต้บังคับบัญชา พูดจาด้วยน้ำเสียงที่เป็นมิตร และใช้ถ้อยคำที่สุภาพนุ่มนวล นอกจากนี้ ผู้บริหารสถานศึกษาควรพูดตักเตือนผู้ใต้บังคับบัญชาด้วยความจริงใจ โดยให้คำชี้แจงอธิบายเหตุผลอย่างเหมาะสม พูด "ขอบคุณ" เมื่อภารกิจที่ปฏิบัติร่วมกันสำเร็จลุล่วงด้วยดี และมีบุคลิกท่าทางเป็นมิตร ผู้บริหารควรให้คำแนะนำในการตรวจสอบและข้อเสนอแนะเพื่อช่วยให้ผู้ปฏิบัติงานในสถานศึกษาทำหน้าที่ได้อย่างถูกต้อง รวมถึงให้คำแนะนำในการวางแผนงาน การตรวจสอบ และการจัดทำรายงาน นอกจากนี้ ผู้บริหารควรชี้แจงบทบาทหน้าที่ของบุคลากรด้านงบประมาณในสถานศึกษาให้ชัดเจน และให้คำแนะนำคำปรึกษาที่ดีแก่บุคลากรด้วยถ้อยคำที่สุภาพ และถ้อยคำที่ส่งเสริมและให้กำลังใจ ผู้บริหารสถานศึกษาควรใช้คำพูดที่เหมาะสม รวมถึงกล่าวชมเชยและแสดงความยินดีเมื่อครูและบุคลากรได้รับตำแหน่งหรือรางวัลส่วนตัว ในการประชุมหรือร่วมกันทำงาน ผู้บริหารควรพูดด้วยความจริงใจ และให้โอกาสผู้ใต้บังคับบัญชาได้ชี้แจงเหตุผล หากกระทำผิดวินัยจริง ก็ควรใช้วาจาที่เหมาะสมในการสืบสวนสอบสวน ผู้บริหารต้องให้ความเห็น คำเสนอแนะ และคำปรึกษาในการจัดทำนโยบายแผนพัฒนาการศึกษา

2.3 ด้านอตถจริยา ได้แก่ การปฏิบัติหน้าที่อย่างเคร่งครัด เข้มงวด และตรงต่อเวลานั้น เป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่งสำหรับผู้บริหารสถานศึกษา เพราะไม่เพียงแต่จะปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีให้กับผู้ใต้บังคับบัญชา แต่ยังจะช่วยส่งเสริมให้เกิดบรรทัดฐานหรือกฎเกณฑ์ที่ทุกคนยอมรับและปฏิบัติตามด้วยความเต็มใจ ในการจัดการเรียนการสอน ผู้บริหารควรมีการส่งเสริมและสนับสนุนด้านสื่อการเรียนรู้ และแหล่งการเรียนรู้ ซึ่งจะช่วยให้การจัดการเรียนการสอนมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น นอกจากนี้ ผู้บริหารควรมีน้ำใจในการช่วยเหลือผู้ใต้บังคับบัญชา และรู้จักสละความสุขส่วนตนเพื่อการบำเพ็ญประโยชน์เป็นแบบอย่างที่ดี

ผู้บริหารควรเป็นผู้ที่มีการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง โดยการศึกษาหาความรู้เพิ่มเติม เพื่อเพิ่มขีดความสามารถด้านความรู้ และสามารถนำไปปรับใช้ในการจัดกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อผู้ใต้บังคับบัญชา นอกจากนี้ ผู้บริหารควรมีความยินดีและพร้อมรับฟังปัญหาของผู้ใต้บังคับบัญชา และให้คำปรึกษาอยู่เสมอ และในการบริหารจัดการภายในสถานศึกษา ผู้บริหารควรร่วมมือกับบุคลากรในการรวบรวมข้อมูล การจัดทำระบบฐานข้อมูลสินทรัพย์

2.4 ด้านสมานัตตตา ได้แก่ ก่อนมีการปรับเปลี่ยนโยกย้ายตำแหน่งหรือมอบหมายหน้าที่พิเศษ ควรจัดให้มีการประชุมโดยส่วนรวมเพื่อสร้างความเข้าใจร่วมกัน โดยเน้นความเป็นธรรมและความเหมาะสม ควบคุมอารมณ์เมื่อเกิดปัญหาในการปฏิบัติงาน รู้จักคิด พุด และทำกิจกรรมการงานได้อย่างเหมาะสมและถูกต้องตามกาลเทศะ เมื่อมีการกระทำที่ไม่ถูกต้องจากผู้ใต้บังคับบัญชา ควรให้การตักเตือนด้วยเหตุผล ไม่ใช่อคติหรือความรู้สึกส่วนตัว และวางตนเป็นผู้มีเหตุและผล มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีต่อผู้ใต้บังคับบัญชา และมีความเสมอภาคในการบริหารงาน ยึดหยุ่นตามเหตุการณ์ไม่ตึงเกินไปหรือหย่อนเกินไป ควรมีความเป็นกลาง มีความยุติธรรม ไม่อคติต่อผู้ใต้บังคับบัญชา เป็นผู้ที่สุ่มรอบคอบในการตัดสินใจ และมีความเที่ยงตรงและโปร่งใส ไม่ควรถือตนเยอหยิ่งกับผู้ใต้บังคับบัญชา แต่วางตนให้เหมาะสมกับบุคลากรตามเหตุการณ์และสิ่งแวดล้อม ไม่เลือกปฏิบัติกับบุคคลใดบุคคลหนึ่ง ควรเป็นแบบอย่างในบทบาทผู้ฟังที่ดี รับฟังความเห็นของครูและบุคลากรที่เกี่ยวข้องงบประมาณอย่างเท่าเทียมกัน ควรควบคุมการดำเนินงานการเงินตามกฎหมายเกณฑ์ที่กำหนดไว้ให้เป็นกลางมากที่สุด มีการบริหารงานงบประมาณอย่างตรงไปตรงมา มีความชัดเจน และมีความกระตือรือร้นตรวจสอบได้ในทุกระดับ โดยรวมแล้ว ผู้บริหารสถานศึกษาควรเป็นผู้ที่มีความสุขุมรอบคอบ มีความเป็นธรรม และเป็นแบบอย่างที่ดีให้กับผู้ใต้บังคับบัญชา เพื่อให้การบริหารงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

3. แนวทางการบริหารสถานศึกษาตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของโรงเรียนในกลุ่มภาชีระพีพัฒนา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษเขต 1 มีดังนี้

3.1 ด้านการบริหารงานวิชาการ ทาน (การให้) ผู้บริหารศึกษาควรให้รู้จักให้อภัยอยู่เสมอและในการทำงานร่วมกันควรรู้จักให้ความช่วยเหลือและแบ่งปันในเรื่องของอุปกรณ์เครื่องมือในการปฏิบัติงานของผู้ใต้บังคับบัญชา ปิยวาจา (พูดจาไพเราะ) ผู้บริหารควรใช้คำพูดที่ก่อให้เกิดความรักความสามัคคีการให้กำลังใจ ความเป็นกัลยาณมิตร อัถถจริยา (ทำตนให้เป็นประโยชน์) ปฏิบัติหน้าที่อย่างเคร่งครัดเข้มงวดตรงต่อเวลาเป็นแบบอย่างที่ดีให้กับผู้ใต้บังคับบัญชาควรมีบรรทัดฐานหรือกฎเกณฑ์ที่ทุกคนยอมรับ สมานัตตตา (ทำตนให้เสมอต้นเสมอปลาย) ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีการประชุมโดยร่วมสร้างความเข้าใจก่อนมีการปรับเปลี่ยนโยกย้ายตำแหน่งทุกครั้งตลอดถึงการมอบหมายหน้าที่พิเศษที่นอกเหนือจากหน้าที่หลักอย่างเป็นธรรม

3.2 ด้านการบริหารงานงบประมาณ ทาน (การให้) ผู้บริหารควรให้คำแนะนำในการพัฒนาบุคลากรในด้านการบริหารงบประมาณและการใช้ทรัพย์สินอย่างคุ้มค่าและประโยชน์สูงสุด ปิยวาจา (พูดจาไพเราะ) ผู้บริหารควรให้คำแนะนำในการตรวจสอบและข้อเสนอแนะเพื่อช่วยให้ผู้ปฏิบัติงานในสถานศึกษาทำหน้าที่ได้อย่างถูกต้อง ผู้บริหารควรให้คำแนะนำในการวางแผนงาน ตรวจสอบ และปฏิบัติ ตามขั้นตอนการตรวจสอบ และจัดทำรายงานข้อมูลการใช้งบประมาณของสถานศึกษา อัถถจริยา (ทำตนให้เป็นประโยชน์) ผู้บริหารควรร่วมมือกับบุคลากรในฝ่ายงบประมาณเพื่อจัดทำระบบฐานข้อมูลสินทรัพย์ในสถานศึกษา ผู้บริหารร่วมมือกับบุคลากรในสถานศึกษาเพื่อกำหนดแผนความต้องการการใช้สินทรัพย์ สมานัตตตา (ทำตนให้เสมอต้นเสมอปลาย) ควรควบคุมการดำเนินงานการเงินตามกฎหมายเกณฑ์ที่กำหนดไว้ให้เป็นกลางมากที่สุดเพื่อเพิ่ม

ประสิทธิภาพของสถานศึกษาตามระเบียบทางราชการ และต้องมีการบริหารงานงบประมาณอย่างเป็นระบบ และเป็นมาตรฐาน

3.3 ด้านการบริหารงานบุคคล ทาน (การให้) ผู้บริหารสถานศึกษาแบ่งปันความรู้ให้ครู บุคลากรอย่างดี คำปรึกษาทุกเรื่องในและนอกเวลาราชการ เสริมพัฒนาศักยภาพบุคลากรเพิ่มโอกาสในการ พัฒนาตนเอง ปิยวาจา (พูดจาไพเราะ) ผู้บริหารสถานศึกษาควรใช้คำพูดที่เหมาะสมและนุ่มนวลต่อครูและ บุคลากร พูดด้วยน้ำเสียงไพเราะและอ่อนหวาน เชยชมและแสดงความยินดีอย่างจริงใจในการประชุมหรือ ร่วมกันทำงาน อุตถจริยา (ทำตนให้เป็นประโยชน์) ผู้บริหารสถานศึกษาควรมอบหมายงานให้กับเวลาราชการ ร่วมกับครูและบุคลากรด้วยความเป็นธรรม โดยให้เหมาะสมกับความสามารถของพวกเขา เพื่อส่งเสริมให้ครู และบุคลากรพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง สมานัตตตา (ทำตนให้เสมอต้นเสมอปลาย) ผู้บริหารสถานศึกษา รับ ฟังความเห็นของครูและบุคลากรอย่างเท่าเทียมกัน มอบหมายงานให้กับครูและบุคลากรอย่างเท่าเทียม

3.4 ด้านการบริหารงานทั่วไป ทาน (การให้) ผู้บริหารควรส่งเสริมการพัฒนาเทคโนโลยีใน การศึกษาเพื่อสนับสนุนการเรียนการสอน ต้องให้การสนับสนุนวัสดุ อุปกรณ์ และสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมใน สถานศึกษา ปิยวาจา (พูดจาไพเราะ) ผู้บริหารมีหน้าที่สำคัญในการให้คำแนะนำและคำปรึกษาในการจัดทำ นโยบายแผนพัฒนาการศึกษาของสถานศึกษา เพื่อส่งเสริมความเข้มแข็งในสถานศึกษาและสร้างความสัมพันธ์ ดีๆ กับสถาบันอื่นๆ มีการคำปรึกษาและการจัดทำนโยบายที่ดีจะส่งผลให้สถานศึกษาเติบโตและพัฒนาอย่าง เห็นได้ชัดทั้งด้านคุณภาพการเรียนการสอนและการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพในระยะยาว อุตถจริยา (ทำ ตนให้เป็นประโยชน์) ผู้บริหารเป็นแบบอย่างในการวางแผน กำหนดนโยบายและแนวทาง พัฒนาการศึกษา สมานัตตตา (ทำตนให้เสมอต้นเสมอปลาย) ผู้บริหารและบุคลากรในสถานศึกษาร่วมกันสถานศึกษามีการจัดทำ ป้ายประชาสัมพันธ์กิจกรรมโรงเรียนผ่านสื่อที่หลากหลาย รวมไปถึงการแจ้งข่าวสารต่างๆ ของสถานศึกษา โดยผ่านช่องทาง เพจ Facebook Line ทำให้เกิดความเข้าใจแนวทางการปฏิบัติงานต่างๆ เพื่อประโยชน์สูงสุด ของโรงเรียน

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยนำผลมาอภิปรายผลได้ดังนี้

1. การศึกษาสภาพการบริหารสถานศึกษาของโรงเรียนในกลุ่มภาคีระพีพัฒนา ในภาพรวมมี ความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด และรายด้านมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุดทั้ง 4 ด้าน คือ การ บริหารงานวิชาการ การบริหารงานทั่วไป การบริหารงานบุคคล การบริหารงานงบประมาณ ตามลำดับ แสดง ให้เห็นว่า โรงเรียนในกลุ่มภาคีระพีพัฒนามีความแข็งแกร่งในด้านการบริหารจัดการสถานศึกษาเป็นอย่างมาก ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด อาจเป็นเพราะมีการบริหารจัดการที่เป็นระบบ มีประสิทธิภาพ และสามารถ ตอบสนองต่อความต้องการของผู้เรียนและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียได้เป็นอย่างดี ส่นรายด้านอยู่ในระดับมากที่สุดทั้ง 4 ด้าน คือ ด้านการบริหารงานวิชาการ อาจเป็นเพราะว่าโรงเรียนมีการจัดการเรียนการสอนที่มีคุณภาพ มีการ พัฒนาหลักสูตรและสื่อการเรียนรู้ที่ทันสมัย และมีการวัดผลประเมินผลที่เป็นธรรม ด้านการบริหารงานทั่วไป อาจเป็นเพราะว่าโรงเรียนมีการบริหารจัดการด้านต่างๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ เช่น การบริหารอาคารสถานที่ การบริหารงบประมาณ และการประสานงานกับหน่วยงานภายนอก ด้านการบริหารงานบุคคล อาจเป็น เพราะโรงเรียนมีการบริหารบุคลากรที่มีประสิทธิภาพ มีการคัดเลือกบุคลากรที่มีคุณสมบัติเหมาะสม และมีการพัฒนาบุคลากรอย่างต่อเนื่อง และด้านการบริหารงานงบประมาณ อาจเป็นเพราะว่าโรงเรียนมีการบริหาร จัดการงบประมาณได้อย่างโปร่งใสและมีประสิทธิภาพ มีการวางแผนการใช้จ่ายงบประมาณอย่างรอบคอบ

และมีการตรวจสอบการใช้จ่ายงบประมาณอย่างสม่ำเสมอ สอดคล้องกับการวิจัยของรวิวรรณ พลทะกลาง (2564) ที่ผลการวิจัยพบว่า การบริหารสถานศึกษา เป็นกิจกรรมที่บุคคลหลายคนร่วมมือกันดำเนินการเพื่อพัฒนาสมาชิกของสังคมในทุกๆ ด้าน นับตั้งแต่ บุคลิกภาพ ความรู้ ความสามารถ พฤติกรรมและคุณธรรม เพื่อให้มีค่านิยมตรงกับความต้องการของสังคม โดยกระบวนการต่างๆ ที่อาศัยการควบคุมสิ่งแวดล้อมให้มีผลต่อบุคคลอาศัยทรัพยากร ตลอดจน เทคนิคต่างๆ อย่างเหมาะสม เพื่อให้บุคคลพัฒนาไปตรงตามเป้าหมายของสังคมที่ตนดำเนินชีวิตอยู่ สอดคล้องกับการวิจัยของอรสิณีย์ ศรีสองเมือง (2560) ที่ผลการวิจัยพบว่า การบริหารงบประมาณเป็นงานที่เกี่ยวกับการเงินและพัสดุซึ่งเป็นงานที่อำนวยความสะดวกแก่งานต่างๆ มุ่งเน้นความเป็นอิสระมีความคล่องตัว โปร่งใส ตรวจสอบได้รวมทั้งการดำเนินงานตามแผน โครงการกิจกรรมที่สถานศึกษาจัดทำขึ้นเพื่อส่งเสริมพัฒนาการศึกษาให้มีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับการวิจัยของพระเดชากิติโก (โชติธรรมา) (2556) ที่ผลการวิจัยพบว่า การบริหารงานบุคลากรเป็นกระบวนการทางการบริหารเกี่ยวกับการจัดระบบการทำงานของคนในองค์กรโดยเริ่มจากการสรรหาบุคลากรเข้าสู่หน่วยงานและมีการจัดวางบุคลากรให้เหมาะสมกับงานที่รับผิดชอบ ตลอดจนมีการบำรุงรักษา และพัฒนาบุคลากรให้ปฏิบัติงานได้อย่างเต็มความสามารถและต้องมีมาตรการในการบริหารงาน และสอดคล้องกับการวิจัยของสุชิน เรืองบุญส่ง (2551) ที่ผลการวิจัยพบว่า การบริหารงานทั่วไปเป็นกระบวนการที่เกี่ยวข้องกับการจัดระบบบริหารองค์กรที่ช่วยประสานส่งเสริมและสนับสนุนให้การบริหารงานอื่นๆ บรรลุผลตามมาตรฐานคุณภาพและเป้าหมายที่กำหนดไว้โดยมีบทบาทหลักในการประสานส่งเสริมสนับสนุนการอำนวยความสะดวกต่างๆ ในการให้บริการการศึกษาทุกรูปแบบเพื่อมุ่งพัฒนาสถานศึกษาให้ใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยีอย่างเหมาะสม

2. วิธีการบริหารสถานศึกษาตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของโรงเรียนในกลุ่มภาชีระพีพัฒนา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยาเขต 1 เป็นการนำหลักการบริหารสถานศึกษา 4 ด้าน ได้แก่ การบริหารงานวิชาการ การบริหารงานงบประมาณ การบริหารงานบุคคล การบริหารงานทั่วไป บูรณาการตามหลักสังคหวัตถุ 4 ได้แก่ ทาน (การให้) ปิยวาจา (พูดจาไพเราะ) อตถจริยา (ทำตนให้เป็นประโยชน์) สมานัตตตา (ทำตนให้เสมอต้นเสมอปลาย) เพื่อเป็นประโยชน์ต่อการบริหารโรงเรียนให้มีประสิทธิภาพ ซึ่งสอดคล้องกับที่ พระธรรมโกศาจารย์ (ประยูร ธมฺมจิตฺโต) (2554) กล่าวว่า การบริหารการศึกษาคือการบริหารคือศิลปะของการทำงานให้สำเร็จโดยอาศัยคนอื่น นักบริหารมีหน้าที่วางแผนจัดองค์การอำนวยความสะดวก และ ควบคุมทรัพยากรบุคคลและทรัพยากรอื่นๆ ให้ดำเนินการไปตามทิศทางเดียวกันเพื่อบรรลุเป้าหมาย และสอดคล้องกับการวิจัยของพระครูธำรงวงศ์วิสุทธิ์ (ธีรศักดิ์ ธีรสกโก), พระมหาสมบัติ ธนปญฺญู และลำพอง กลมกุล (2566) ที่ผลการวิจัยพบว่า การพัฒนาการจัดการงานสาธารณสงเคราะห์ ได้แก่ สงเคราะห์ เกื้อกูล พัฒนา บูรณาการ 2) หลักวิถีพุทธ (สังคหวัตถุ 4) ได้แก่ โอบอ้อมอารี (ทาน) วจีไพเราะ (ปิยวาจา) สงเคราะห์ ชุมชน (อตถจริยา) วางตนพอดี (สมานัตตตา) และ 3) การจัดการงานสาธารณสงเคราะห์วิถีพุทธของคณะสงฆ์ไทย ได้แก่ สร้างความรู้รักสามัคคี ปลูกความศรัทธาเลื่อมใส เชื่อมจิตใจคณะสงฆ์กับชุมชน และพัฒนาเครือข่ายจิตอาสา

3. การเสนอแนวทางการบริหารสถานศึกษาตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของสถานศึกษาในกลุ่มโรงเรียนภาชีระพีพัฒนา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยาเขต 1 ประกอบด้วย 1) การบริหารงานวิชาการ ให้รู้จักให้อภัยในการทำงานร่วมกัน ให้ความช่วยเหลือแบ่งปัน ใช้คำพูดที่เกิดความรักความสามัคคี ปฏิบัติหน้าที่อย่างเคร่งครัด เป็นแบบอย่างที่ดี สร้างความเข้าใจการปรับเปลี่ยนโยกย้าย มอบหมายหน้าที่อย่างเป็นธรรม 2) การบริหารงานงบประมาณ ให้คำแนะนำการบริหารงบประมาณ การวางแผนงานร่วมมือกับบุคลากรในฝ่ายงบประมาณจัดทำระบบฐานข้อมูลสินทรัพย์ในสถานศึกษา ควบคุมการดำเนินงาน

การเงินตามกฎหมายเกณฑ์ 3) การบริหารงานบุคคล แบ่งปันความรู้ให้ครูบุคลากรอย่างดี ใช้คำพูดที่เหมาะสมและนุ่มนวลต่อครูและบุคลากร มอบหมายงานให้กับเวลาราชการร่วมกับครูและบุคลากรด้วยความเป็นธรรม รับฟังความเห็นของครูและบุคลากรอย่างเท่าเทียมกัน และ 4) การบริหารงานทั่วไป ส่งเสริมการพัฒนาเทคโนโลยีในการศึกษา ให้คำแนะนำและคำปรึกษาในการจัดทำนโยบายแผนพัฒนาการศึกษาของสถานศึกษา เป็นแบบอย่างในการวางแผน กำหนดนโยบายและแนวทางพัฒนาการศึกษา จัดทำป้ายประชาสัมพันธ์กิจกรรมโรงเรียนผ่านสื่อที่หลากหลาย สอดคล้องกับที่ พระพรหมคุณาภรณ์ (ป. อ. ปยุตโต) (2552) กล่าวว่า หลักสังคหวัตถุ 4 ซึ่งประกอบด้วย 1) ทาน คือการอนุเคราะห์ หรือสงเคราะห์ ช่วยเหลือซึ่งกันและกันตาม ฐานานุรูป 2) ปิยวาจา คือการพูดจาด้วยถ้อยคำที่ไพเราะอ่อนหวาน พูดในสิ่งที่เป็นประโยชน์ และ จริงใจ 3) อัตถจริยา คือการสงเคราะห์ทุกชนิด หรือการประพฤติในสิ่งที่เป็นประโยชน์แก่ผู้อื่น 4) สมานัตตตา คือการเป็นผู้มีความสม่ำเสมอหรือมีความประพฤติเสมอตั้นเสมอปลาย ปฏิบัติต่อคน อื่นอย่างเสมอภาควางตัวอย่างเหมาะสมกับสถานภาพความเป็นอยู่ และสอดคล้องกับงานวิจัยของจักรวาล สุขไมตรี (2562) ที่ผลการวิจัยพบว่า แนวทางการบริหารงานตามหลักสังคหวัตถุ 4 ขององค์การบริหารส่วนตำบลพะตง อำเภอหาดใหญ่จังหวัดสงขลา ซึ่งต้องแก้ไขที่ตัวบุคลากรในองค์การเป็นสำคัญซึ่งมีอยู่ 4 ด้าน คือ ด้านทาน ด้านปิยวาจา ด้านอัตถจริยา และด้านสมานัตตตา โดยจะต้องบริหารตน บริหารคน และบริหารงาน และสอดคล้องกับการวิจัยของโยธิกา เลิศรัตยากุล, พระมหาญาณวัฒน์ ฐิตวฑฒโน, สมศักดิ์ บุญปุ และกฤษฎา นันทเพ็ชร (2564) ที่ผลการวิจัยพบว่า ระบบการส่งเสริมดูแลช่วยเหลือนักเรียนสำหรับสถานศึกษาตามหลักพุทธธรรม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ประกอบด้วย 5 ส่วน ประกอบด้วย 1) ปัจจัยนำเข้า (Input) ได้แก่ (1) การส่งเสริมดูแลช่วยเหลือนักเรียน (2) สังคหวัตถุ 4 (3) บริบทของโรงเรียน (4) กฎหมาย (5) บริบทของชุมชน 2) กระบวนการ (Process) ได้แก่ (1) กระบวนการส่งเสริมนักเรียน 5 ด้าน คือ การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล การคัดกรองนักเรียน การส่งเสริมและพัฒนานักเรียน การป้องกันและช่วยเหลือนักเรียน การส่งต่อนักเรียน (2) การบูรณาการพุทธธรรม คือ สังคหวัตถุ 4 ได้แก่ ทาน การให้ ปิยวาจา วาจาเป็นที่รัก อัตถจริยา การประพฤติประโยชน์ สมานัตตตา ความมีตนเสมอ 3) ผลลัพธ์ (Output) (1) วัตถุประสงค์ที่แน่นอน (2) มีเป้าหมาย (3) หลักการ (4) ข้อมูลป้อนกลับ (Feedback) และ 5) สภาพแวดล้อม (Environment) (1) สภาพแวดล้อมภายนอก (2) สภาพแวดล้อมภายใน

องค์ความรู้การวิจัย

องค์ความรู้จากการวิจัย คือ แนวทางการบริหารสถานศึกษาตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของโรงเรียนในกลุ่มอาชีพพัฒนาสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยาเขต 1 ประกอบด้วย 1) ด้านการบริหารงานวิชาการ ผู้บริหารศึกษาต้องรู้จักให้อภัยอยู่เสมอ ผู้บริหารใช้คำพูดที่ก่อให้เกิดความรักความสามัคคีการให้กำลังใจความเป็นกัลยาณมิตร ปฏิบัติหน้าที่อย่างเคร่งครัดเข้มงวดตรงต่อเวลาเป็นแบบอย่างที่ดี ควรมีการมอบหมายหน้าที่พิเศษหลักอย่างเป็นธรรม 2) ด้านการบริหารงานงบประมาณ ผู้บริหารควรให้คำแนะนำในการพัฒนาบุคลากรในด้านการบริหารงบประมาณและการใช้ทรัพย์สินให้เกิดประโยชน์สูงสุด ให้คำแนะนำในการตรวจสอบและเพื่อช่วยให้ให้ทำหน้าที่ได้อย่างถูกต้อง ร่วมมือกับบุคลากรในฝ่ายงบประมาณเพื่อจัดทำระบบฐานข้อมูลสินทรัพย์ในสถานศึกษา 3) ด้านการบริหารงานบุคคล ผู้บริหารสถานศึกษาส่งเสริมพัฒนาศักยภาพบุคลากรเพิ่มโอกาสในการพัฒนาตนเอง ใช้คำพูดที่เหมาะสมและนุ่มนวลต่อครู และบุคลากร พูดด้วยน้ำเสียงไพเราะและ มอบหมายงานให้ในเวลาราชการร่วมกับครูและบุคลากรด้วยความเป็นธรรม และรับฟังความเห็นของครู 4) ด้านการบริหารงานทั่วไป ผู้บริหารต้องให้การสนับสนุนวัสดุ

อุปกรณ์ และสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมในสถานศึกษา ให้คำแนะนำและคำปรึกษาในการจัดทำนโยบาย แผนพัฒนาการศึกษาของสถานศึกษา ผู้บริหารและบุคลากรในสถานศึกษาร่วมกันสถานศึกษามีการจัดทำป้า ประชาสัมพันธ์กิจกรรมโรงเรียนผ่านสื่อที่หลากหลาย สรุปลักษณะที่ 1

ภาพที่ 1 องค์ความรู้จากการวิจัย

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ผู้บริหารสถานศึกษาและครู มีความคิดเห็นต่อการบริหารงาน ตามหลักสังคหวัตถุ 4 ด้าน การบริหารงานงบประมาณ มีค่าเฉลี่ยน้อยสุด ดังนั้นผู้บริหารสถานศึกษาควรมีการปรับเปลี่ยนการวางแผน จัดทำระบบฐานข้อมูลสินทรัพย์ในสถานศึกษา เพื่อกำหนดแผนความต้องการการใช้สินทรัพย์

1.2 ผลการวิจัยเรื่องแนวทางการบริหารสถานศึกษาตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของโรงเรียนในกลุ่มภาชีระพีพัฒนา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึษาพระนครศรีอยุธยาเขต 1 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ดังนั้นสถานศึกษาควรนำผลการวิจัยไปปรับใช้หรือพัฒนาให้เหมาะสมกับสภาพแวดล้อม ปัจจุบันของสถานศึกษาหรือองค์กรต่อไป

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรทำการวิจัยเกี่ยวกับการบริหารงานงบประมาณตามหลักสังคหวัตถุ 4

2.2 ควรทำการวิจัยเกี่ยวกับความสัมพันธ์ที่ีระหว่างผู้บริหารและครูผู้สอน เกี่ยวกับงาน ในหน้าที่ตามหลักสังคหวัตถุ 4

2.3 ควรทำการวิจัยเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของชุมชนต่อการบริหารงานของสถานศึกษา ระหว่างผู้บริหาร ครูผู้สอน และชุมชน เกี่ยวกับงานในหน้าที่ ตามหลักสังคหวัตถุ 4

2.4 ควรทำการวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนางานและส่งเสริมการพัฒนาบุคลากรตามแนวกร การบริหารงานของสถานศึกษาตามหลักสังคหวัตถุ 4

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2545). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2). กรุงเทพมหานคร :โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์
- จักรวาล สุขไมตรี. (2562). การบริหารงานตามหลักสังคหวัตถุ 4 ขององค์การบริหารส่วนตำบลพะตงอำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา. วารสารราชพฤกษ์. 17(2). 105-106
- ชิน เรืองบุญส่ง. (2551). การศึกษาการบริหารงานตามหลักธรรมมาภิบาลในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระยอง เขต 2. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี.
- พระครูธำรงวงศ์วิสุทธิ์ (ธีรศักดิ์ ธีรสกโก), พระมหาสมบัติ ชนปณโณ และลำพอง กลมกุล. (2566). ศึกษาองค์ประกอบการพัฒนาการจัดการงานสาธารณสุขสงเคราะห์วิถีพุทธของคณะสงฆ์ไทย. วารสารบรรณการศึกษาและมนุษยสังคมศาสตร์. 4(1). 1-9.
- พระครูโสภาสนนทกิตต์ (ศักดิ์ แสงทอง). ภาวะผู้นำที่ดี เก่ง ในศตวรรษที่ 21 ในทัศนะพระพุทธศาสนา. วารสารครุศาสตร์ปริทรรศน์ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. 1(2). 135-144.
- พระเดชา กิตติโก (โชติธรรมา). (2556). การบริหารงานบุคคลตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของผู้บริหารโรงเรียนธรรมวิทย์ เขตบางพลัด กรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระธรรมโกศาจารย์ (ประยูร ธมฺมจิตฺโต). (2554). พุทธวิธีบริหาร. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป. อ. ปยุตฺโต). (2552). พุทธธรรม ฉบับปรับปรุงและขยายความ. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- โยธิกา เลิศรัตยากุล, พระมหาญาณวัฒน์ ฐิตวฑฒโน, สมศักดิ์ บุญปุ และกฤษฎา นันทเพ็ชร. (2564). ระบบการส่งเสริมดูแลช่วยเหลือนักเรียนสำหรับสถานศึกษาตามหลักพุทธธรรม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา. วารสารครุศาสตร์ปริทรรศน์ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. 8(3). 166-178.
- รวีวรรณ พลทะกลาง. (2564). การบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- สมชาย รัตนทองคำ. (2556). ปรัชญาการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- แสง จันทร์งาม.(2550). คู่มือพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมสำหรับผู้บริหาร. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร: กรมการศาสนา.
- อรสิณียาห์ ศรีสองเมือง. (2560). การประเมินความต้องการจำเป็นด้านการบริหารงานของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 39. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.